

Arafta Kalmanın Dayanılmaz Ağırlığı

Güncel Önkal

Kültürleri değerlendirmenin bir metodolojisi var kuşkusuz. Ancak kültürleri yargılamanın meşru kılınacağı bir felsefe ya da toplumbilimsel temel yok. Dolayısıyla ne yaparsak yapalım doğu ile batı arasındaki varlığımızı ancak kendiliklerimiz açısından eleştirebiliriz. Ben de bunu yapmakla meşgulüm bu yazıda.

Türkiye 108 ülke içinden sıyrılarak Frankfurt Kitap Fuarı'nda 2008 konuk ülke belgesini aldı. Belgenin Türkiye'ye geçmesi töreni esnasında Elif Şafak Araf'tan bir pasaj okudu. Çok anlamlı lakin Arafta kalmanın dayanılmaz ağırlığı altında Türkiye'nin önünde yapacağı çok şey var. Bu ağırlığın Osmanlı dönemindeki "atalet duygusu"na dönüşmemesi kritik bir nokta.

Mehmet Barlas da geçenlerdeki bir köşe yazısında doğu-batı arasında kalan bir toplum olarak düşünce bazlı tepkilerimizde; daha başka deyişle, değişimi algılamak ve dönüştürmekte daha fazla gecikmememiz gerektiğinin altını çiziyor. Tam da bu noktayı açmak istiyorum aslında. Değişimi ne kadar algılıyoruz? Değişmeye direnmenin altında yatan kültürel motiflerimiz nelerdir?

Doğuya yaşam biçimimizle ait değiliz, tam anlamıyla batılı da değiliz, peki neyiz? Doğu ile batı arasında kalmaktan üzüntü, endişe ya da huzursuzluk duymalı mıyız? Bence duymalıyız. Hatta bu huzursuzluk durumunun tüm bireysel ve toplumsal varlık alanlarında kendisini öyle ya da böyle hissettirdiğini düşünüyorum. Ve bu "arada kalmışlık"tan, değişimi yaratan değil, takip eden pozisyonundan sıyrılmadıkça da ne yaparsak tam anlamıyla başarılı olamayacağımıza inanıyorum.

Yaşamlarımız öncelikle aile ve mahalle daha sonra da okul ve iş ortamı baskıları ile kevgire dönmüşken ne türden bir bireysellikten bahsedebiliriz? Öylesine bir "arada kalmışlık" söz konusu ki; mantığımız batıdan kalbimiz doğudan yana iken, uzayda yer kaplayan bedenlerimiz de bir o yana bir bu yana savruluyor bilinçsizce. TV dizilerini seyrederek hemen uyuyan, rüyasında gerçek hayatta yaşadıklarından daha yaratıcı şeyler göremeyen sıkıcı bir kitlesel yığın haline dönüşmemek için bir çözümümüz var mı?

Arada kalmışlıktan çıkmak isterken arada olduğunun farkında olamayan kişilere de rastlayabiliriz sağımızda solumuzda. Bu çevre bizi bitiriyor işte. Gündelik koşuşturmasını dünyanın merkezinde sanan, bir gün bile kendisine uzaktan bakma cesaretini gösterememiş insanların eşik atlayarak içinde yaşadığı toplum hakkında yargılarda bulunmasını beklemeyelim.

Batılı olmak öncelikle yaşamı sevmektir. Yaşamı kendi akışına bırakmak değil, sevabıyla günahıyla kendi ellerinin arasına almaktır. Varoluşçu bakış açısı ile beslenen batılı birey kendisine daha doğru kendisinin yapabileceklerinin sınırı olamayacağı duygusuna tapar. Onu var eden cesareti kendi amaç ve sınırlarını tanımasıdır. Asla Arafta değildir. Arafta kalmalardan en kısa zamanda kurtulmak ister. Doğu kaderciliği ile ötekenden medet ummak tercih edilmez. Batılı da bunalımlar yaşar; ancak her yaşanan yaşanacak olanın bir basamağıdır. Her değer yenisi ile değişmeye, her anlam başkalarınca farklı anlaşılmaya açıktır. Burada bir görecelilik de söz konusu olamaz. Aksine görecelilik, "mutlaklar"ı bol Doğu kültürünün asıl temelidir.

Okuyucunun burada kafasının karışması doğaldır!

Lakin tüm kafa karışıklıkları Arafta kalmanın dayanılmaz ağırlığının eseridir.